

1

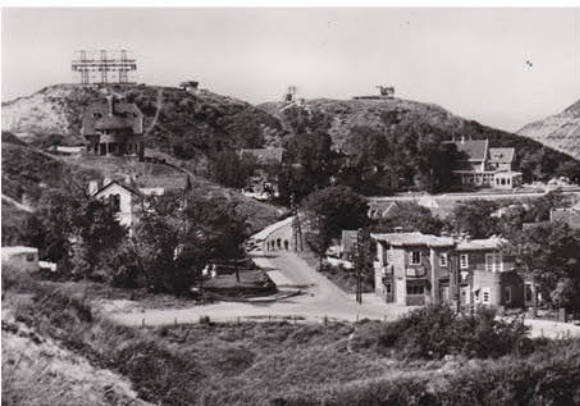
DE DORPSKERK

De Dorpskerk is gebouwd rond 1420 en was oorspronkelijk bijna drie keer zo groot. Het gebouw was 52 meter lang met een toren van 30 meter hoog. Het schip van de kerk telde toen zeven gewelven, nu nog maar vier. In het midden, het vierde gewelf, waren de kerktoegangen. Aan de noordkant voor vrouwen, aan de zuidkant voor mannen. De Dorpskerk, die was gewijd aan de evangelieprediker Sint Odulf, heeft tot 1573 stand gehouden. In de Tachtigjarige Oorlog sloopten muitende en plunderende Spaanse troepen de steun- en trekbalken uit de kerk om te gebruiken voor hun kampvuren en versterkingen tijdens de belegering van Haarlem. Pas in 1609 sloot men het nog meest gave deel af met een muur en nam de Nederlandse Hervormde Gemeente het gebouw in gebruik.

ATLANTIKWALL

Tijdens de Tweede Wereldoorlog bouwden de Duitsers langs de hele Europese kust de zogenaamde Atlantikwall, een verdedigingslinie met bunkers, geschut en andere verdedigingswerken om de grenzen van het Duitse Rijk te bewaken. De haven van IJmuiden moest extra beschermd worden. De ring van wel 1100 bunkers en andere verdedigingswerken werd de Festung IJmuiden genoemd. De Festung was rondom verdedigd en bestond uit een Seefront, Landfront en een Tiefzone. Van al deze onderdelen zijn in Wijk aan Zee restanten aanwezig. In en om Wijk aan Zee werden er ruim 90 bunkers gebouwd. Er liggen nog ongeveer 70 bunkers deels onder het zand verborgen.

2

**MAMMUT
RADARBUNKER
V143**

De grootste bunker is de Mammut Radarbunker V143 is gelegen in Widerstandsnetz 63a in het Seefront.

Bij de ingang is het opschrift 'Entgiftungsraum' (ontsmettingsruimte) dit in verband met mogelijk gebruik van gifgas. De radar, die op de bunker stond, diende om vijandelijke vliegtuigen en schepen op te sporen. Deze radarschermen hadden een hoogte van twintig meter. Daarom waren de schermen diep in het beton van de bunker verankerd. Deze radarinstallaties heetten "Mammutstanden". In Nederland waren maar vier plaatsen waar nog zo'n "Mammutstand" stond: Den Helder, Oostkapelle, Den Haag en Wijk aan Zee. De andere bunkers dienden ter huisvesting van de manschappen. In de Radarbunker is er een uitgebreide documentatie met foto's aanwezig.

Wijk aan Zee werd als onderdeel van de Vesting IJmuiden in november 1942 hermetisch afgesloten. De bevolking moest evacueren en militairen namen hun intrek in de huizen en hotels. De betonmolens draaiden op volle toeren voor de bouw van de ring van bunkers die de Duitsers bouwden om zich te verdedigen tegen een mogelijke invasie vanuit zee. Slechts een paar gezinnen 'mochten' blijven om de Duitsers te bevoorraden. Na de bevrijding moest er hard gewerkt worden om de huizen weer bewoonbaar te maken.

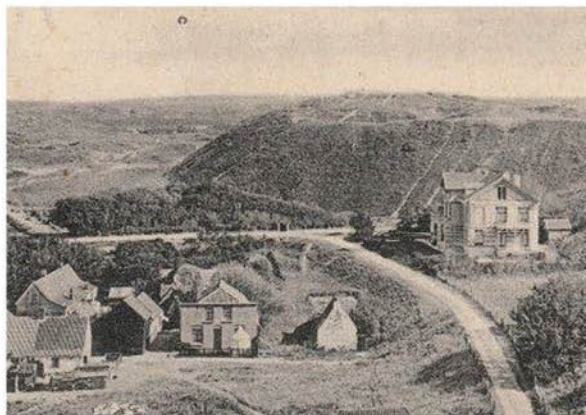
3

DE VUURBAAK

De vuurbaak was een vierkanten stenen toren van 4 bij 4 meter en 20 meter hoog. Het vuur moest de vissers 's nachts de weg naar huis wijzen. Het vuur in de korf van de toren werd brandend gehouden door een vuurboetstoker onder toezicht van twee vuurboetmeesters. Zij waren aangesteld door de vroedschap, oftewel de schout en schepenen tezamen. Een vuurboetmeester moest zelf ruime zeemanservaring hebben en het lezen en schrijven machtig zijn. Dat gaf oude vissers een nuttige taak aan de wal. De nachtwaker van Wijk op Zee bewaakte 's nachts de schepen op het strand. Waren er nog schepen op zee, dan moest hij opletten dat de vuurbaak voldoende licht verspreidde. Was dat niet het geval, dan waarschuwde hij de vuurbaakmeesters. In de jaren zestig van de 20ste eeuw heeft men de fundering blootgelegd. Het bleek opgebouwd uit zeer oude, middeleeuwse stenen.

4

PAASDUIN

Op het Paasduin heeft u een prachtig uitzicht over de omgeving. De duinen zijn zo onnatuurlijk hoog en steil, omdat mensen de almaar aanwassende zandmassa in het zuiden en westen met helmplanten en plaggen tot staan hebben gebracht.

De tafel is geplaatst door de toenmalige Hoogovens en geeft aan wat er in de omgeving te zien is. Het Paasduin geeft goed zicht op het dorp Wijk aan Zee, de staalfabrieken van Tata Steel, de Noordpier, het PWN duingebied en het beeldenpark Een Zee van Staal.

5

BEELDENPARK EEN ZEE VAN STAAL

Een groene zone, een staalfabriek en een metershoog Paasduin. Dat vormt het decor voor het indrukwekkende Beeldenpark "Een Zee van Staal". Dit duingebied, Rolandsduin geheten, met Tata Steel op de achtergrond levert bijzondere surrealistische beelden op. In 1999 was Wijk aan Zee cultureel dorp van Europa, ter gelegenheid hiervan kregen elf beeldhouwers afkomstig uit elf Europese landen de opdracht dit gebied te transformeren tot een beeldenpark, met het thema "Een Zee van Staal", natuurlijk moesten de beelden van staal zijn. Materiaal en werkruimte werden beschikbaar gesteld door Hoogovens. Het resultaat is een intrigerende tentoonstelling op een intrigerende plek. Het Beeldenpark werd door koningin Beatrix geopend. Elke 1e zondag van de maand en in de zomer iedere zondag is er om 14.00 uur een gratis rondleiding.

6

DE KÜVERBUNKER

De Küverbunker in Widerstandsnetz 122 behoorde tot het Landfront en ligt bij de grenspost aan de Zeestraat. Deze Manschappenbunker met ondergrondse loopgraaf telt vier kamers en kon 8 soldaten en 2 (onder)officieren herbergen. De officerskamer bevat een aantal muurschilderingen en kalligrafische teksten.

DE LUNETTEN

De granieten palen van de Lunet zijn genummerd.
De grond waarop de lunetten gebouwd zijn, was

bezit van het ministerie van oorlog. Vandaar dat de lunetten afgebakend zijn met granieten grenspalen met de letter O. Een lunet is een boogvormige (lunet=maan) aarden wal opgetrokken tussen zes- of achtkantige punten. Op de lunet stonden kanonnen. De achterzijde (keel) is open. De lunettenlinie sloot de landengte "Holland op zijn Smalst" af, toen het IJ nog tot Beverwijk uitstrekte en het Noordzeekanaal nog niet was aangelegd. Er zijn circa 26 lunetten gebouwd, die samen de linie van Beverwijk vormden.

Deze diende om de stad Amsterdam en het omliggende gebied te beschermen. Ze zijn in de Napoleontische tijd onmiddellijk na de inval van de Russen en de Engelsen gebouwd. Die wisten in 1799 vanuit het noorden tot op drie km van Wijk aan Zee door te dringen.

Zij waren in oorlog met Frankrijk. De Bataafsche Republiek, zoals ons land toen heette, steunde de Fransen. De kop van Noord-Holland werd bezet en er waren zware veldslagen bij Bergen en Castricum.

Na de wapenstilstand, trokken de invallers zich terug. Wijk aan Zee bleef berooid en ontreederd achter.

Het dorp telde nog slechts 60 huizen en 2 zeegaande schepen. Zij kregen van het stadsbestuur zelfs een vergunning om te mogen bedelen.

De lunetten zijn van 1800 tot 1804 bemand geweest. Er was zelfs een speciaal militair kamp in Tussenwijk aangelegd. Daarna is het kamp gesloten en de lunet onbemand gebleven.

7

DE BADGASTEN- KERK

De Badgastkerk is gebouwd om de Gereformeerde families, die jaarlijks op vakantie kwamen, de wekelijkse tocht naar Beverwijk te besparen. In de winter werd de kerk als opslagplaats gebruikt. Na 1970 is er een geluidsopnamestudio in gevestigd.

8

DE DORPSWEIDE

De Dorpsweide is een uniek voorbeeld van een Zeedorpenlandschap langs de Noord-Hollandse kust. De weide diende als hooiland en is in de 11e of 12e

eeuw ontstaan onder invloed van begrazing met schapen en koeien. In andere kustplaatsen is de weide grotendeels en soms geheel aan bebouwing verloren gegaan. De weide met zijn karakteristieke witte huizen naar voorbeeld van de Delftse school, dient regelmatig als terrein voor evenementen en bij zomerse dagen als parkeerterrein.

Het Zeedorpenlandschap is ontstaan als gevolg van het agrarisch gebruik van de duinen door de bewoners. De duinen werden door vee begraasd en gebruikt voor het verbouwen van groenten en werden hierdoor steeds kaler. Door verstuing en erosie ontstond een bijzondere kruidenrijke vegetatie, die nog steeds als een van de meest waardevolle van de Nederlandse duinen wordt beschouwd. Ten westen en noorden van Wijk aan Zee groeien nog altijd bijzondere en zeldzame planten, waaronder het Hondskruid.

Achter revalidatiecentrum Heliomare is een reconstructie gemaakt van de vele oude duintuinderijen, die tot ca. 1980 zo kenmerkend waren voor het Zeedorpenlandschap. Veel dorpingen hadden een tuintje op "Het Roggedal", waar ze aardappelen, wortels, kool, ui, biet, sla, asperges en prei verbouwden. Het grondwaterpeil zakte echter dusdanig dat het bewaterd moest worden. Toen de pachtrechten waren verlopen, heeft de PWN de veldjes afgestoten. Dit tot groot verdriet van vele gebruikers.

HET NATUURBELEVINGSPAD

Het Natuurbelevingspad rondom Heliomare is in 2012 gerealiseerd. Er is een uitzichtpunt met verreikijker, waar men kan genieten van de omgeving. Heliomare werd in 1932 oorspronkelijk als sanatorium gebouwd. De zeelucht (zon = Helio zee = mare) werd heilzaam geacht voor longziektes. Nu is het een zorgcentrum met revalidatie, speciaal onderwijs, arbeidsintegratie en woontraining.

11

JOZEBOKO, EMMAKINDERHUIS EN RELBEEK

De **Joodse Zee en Boskolonie (JoZeBoKo)** werd in 1923 gebouwd in opdracht van de Vereniging Herstellings- en Vakantieoord voor joodse kinderen uit arme Amsterdamse gezinnen. Er konden 150 kinderen in geherbergd worden. De enorme keuken telde vanwege de joodse spijswetten 6 aanrechten en er waren 20 toiletten. In de 2e Wereldoorlog werd het door Duitsers in gebruik genomen en de naambord bedekt. Het is nu in particulier bezit.

Ernaast stond het **Emma Kinderhuis**, waar 'bleekneusjes' konden aansterken. Dit tehuis werd in 1994 gesloopt om plaats te maken voor Fletcher Hotel Zeeduin. Het **duinrivierviertel de Rel** stroomde langs de dorpsweide door de Relweg en

mondde tot 1926 in zee uit. De kust verzandde en maakte een eind aan de visserij. Tot 1940 werd nog wel op schelpen gevist. Ze werden op de Stet aan de Stetweg gestort en met een treintje naar de kalkovens vervoerd.

12

DE BLAUWE ZEEDISTEL

De Blauwe zeedistel is een beschermde plant. Zij groeit op open, stuivend en kalkrijk duinzand in de zeereep. Dit leefgebied is sterk achteruit gegaan door de vastlegging van de duinen. De dagpauwoog en de kleine parelmoervlinder bezoeken deze vlinderplant regelmatig. De blauw-groene kleur van het blad wordt veroorzaakt door een waslaagje dat de plant beschermt tegen uitdrogen.

13

DE ABRI

De gekantelde stalen schelp, de Abri, is in 1993 gemaakt door Madelon Hooykaas en Elsa Stansfield. Zittend in de schelp zijn de geluiden van het strand en de zee duidelijk te horen.

DE DEPENDANCE BADHOTEL

(Het Hoge duin)

Op de plaats van het huidige hotel Het Hoge Duin stond een dependance van het badhotel, dat Heinrich Tappenbeck, een rijke textielhandelaar uit Amsterdam heeft gebouwd. Tappenbeck ontdekte in 1870 Wijk aan Zee als potentiële badplaats. Hij bouwde twee grote badhotels in de Zwaanstraat en zorgde ervoor dat er een pad aangelegd werd tussen het dorp en het strand. Bovendien kwam er een stoomtramverbinding met Beverwijk. Rijke Amsterdammers kwamen naar Wijk aan Zee, bevolkten de hotels en bouwden er grote villa's, zoals Hotel Villa de Klughte, Santiago en Mare Sanat. Wijk aan Zee werd een gewilde badplaats. De dependance werd in de Tweede Wereldoorlog afgebroken voor een commandobunker en vuurleidingscentrum met aan de voet bunkers voor officieren en manschappen. In de jaren 60 is het huidige hotel op de resten van de bunker gebouwd.

Dit is het einde van deze wandeling.